

ATIK YÖNETİMİ GENEL ESASLARINA İLİŞKİN YÖNETMELİK BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Genel İlkeler

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; atıkların oluşumlarından bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel esasların belirlenmesidir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, EK-IV’de listesi verilen atıklarıkapsar.

(2) Bu Yönetmelik hükümleri,

- Atmosfere salınan gaz atıkları,
- Radyoaktif atıkları,
- Taş ocağı faaliyetleri ile mineral kaynakların aranması, çıkarılması, işlenmesi ve depolanması sonucu oluşan atıkları,
- Hayvan kavruları ile tarımsal atıkları (tarımda kullanılan hayvan dışkısı ve diğer doğal ve tehlikeli olmayan maddeler),
- Sıvı haldeki atıklar hariç atık suları,
- Kullanım ömürleri bitmiş patlayıcılarve atıklarını, kapsamaz.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılıÇevre Kanununun 11, 12 ve 13 üncü maddeleri ile 1/5/2003 tarihli ve 4856 sayılıÇevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 9 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- Atık: Herhangi bir faaliyet sonucunda oluşan, çevreye atılan veya bırakılan EK-1’de yer alan sınıflardaki herhangi bir maddeyi,
- Atık listesi: EK-IV’de verilen listeyi,
- Bakanlık: Çevre ve Orman Bakanlığını,
- Bertaraf: EK-II A’da yer alan işlemlerden herhangi birisini,
- Geri kazanım: EK-II B’de yer alan işlemlerden herhangi birisini,
- Sahip: Atık üreticisini veya atığıfiilen elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişiyi,
- Toplama: Taşıma amaçlı olarak atığın biriktirilmesi, ayrıştırılması ve/veya karıştırılmasını,
- Üretici: Faaliyetleri sonucu atık oluşumuna neden olan kişi ve/veya atığın bileşiminde veya yapısında bir değişikliğe neden olacak ön işleme, karıştırma veya diğer işlemleri yapan herhangi bir gerçek veya tüzel kişiyi,
- Yönetim: Atığın toplanması, taşınması, geri kazanılması, bertaraf edilmesi, bertaraf sahalarının kapatılma sonrası bakımı ve bu tür faaliyetlerin gözetim, denetim ve izlenmesini, ifade eder.

Genel ilkeler

MADDE 5 – (1) Atık yönetimine ilişkin genel ilkeler şunlardır;

- Atık üretiminin ve atığın zararlılığının,
 - Doğal kaynakların olabildiğince az kullanıldığı temiz teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanılması,
 - Üretim, kullanım veya bertaraf aşamalarında çevreye zarar vermeyecek veya en az zarar verecek şekilde tasarlanan ürünlerin pazarlama ve teknik gelişiminin sağlanması,
 - Geri kazanım sonrasında geriye kalan tehlikeli maddelerin nihai bertarafı için uygun tekniklerin geliştirilmesi ve uygulanması, suretiyle önlenmesi ve azaltılmasıesastır.
- Atık üretiminin kaçınılmaz olduğu durumlarda geri dönüşüm, tekrar kullanım ve ikincil hammadde elde etme amaçlıdiğer işlemler ile atığın geri kazanılması veya enerji kaynağı olarak kullanılması esastır.
- Atıkların ayrılması, toplanması,taşınması, geri kazanılması ve bertarafı sırasında su, hava, toprak, bitki ve hayvanlar için risk yaratmayacak, gürültü, titreşim ve koku yoluyla rahatsızlığa neden olmayacak, doğal çevrenin olumsuz etkilenmesini önleyecek ve böylece çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek yöntem ve işlemlerin kullanılması esastır.
- Farklı türdeki atıkların kaynağında ayrı toplanması esastır.
- Atıklar, ilgili valilikten taşıma lisansı almış kişi, kurum veya kuruluşlar tarafından taşınır. Ancak mevzuatta lisans alma zorunluluğu getirilen atık türleri dışında belediyelerce veya belediyelerin denetiminde taşınan atıklar, evsel ve tehlikesiz atıklar ile ambalaj atığı taşıma işlemleri için taşıma lisansı alınması zorunlu değildir.

e) Atıklar, birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen şartlara uyulmak kaydıyla üretildikleri yerde geri kazanılabilir veya bertaraf edilebilir. Bunun yapılmaması halinde atığın sahibi, atıklarının, bir atık taşıyıcısı tarafından taşınarak EK-II A'da veya EK-II B'de belirtilen işlemleri yapan ve bu amaçla Bakanlıktan lisans almış bir tesis tarafından geri kazanılmasını veya bertarafını sağlamakla yükümlüdür.

f) Atıkların en yakın ve en uygun olan tesiste, uygun yöntem ve teknolojiler kullanılarak bertaraf edilmesi esastır.

g) Atıkların, lisanslı geri kazanım ve bertaraf tesisleri dışında yetkisiz kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından toplanması, geri kazanılması ve bertaraf edilmesi yasaktır.

ğ) Her türlü faaliyet sırasında doğal kaynakların ve enerjinin verimli kullanılması amacıyla, atık oluşumunu kaynağında azaltan ve atıkların geri kazanılmasını sağlayan çevre ile uyumlu teknolojilerin kullanılması esastır.

h) Atıkların üretiminden ve yönetiminden sorumlu kişi, kurum ve kuruluşlar, atık yönetiminin her aşamasında atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermesini önleyecek tedbirleri almakla yükümlüdür.

ı) Atıkların yarattığı çevresel kirlenme ve bozulmadan doğan zararlardan dolayı atığın sahipleri, taşıyıcıları, geri kazanımcıları ve bertaraf edicileri müteselsilen kusur şartı aranmaksızın sorumludurlar. Adı geçen sorumluların bu faaliyetler sonucu meydana gelen zararlardan dolayı genel hükümlere göre de tazminat sorumluluğu saklıdır. Atıkların yönetiminden sorumlu kişilerin çevresel zararı durdurmak, gidermek ve azaltmak için gerekli önlemleri almaması veya bu önlemlerin yetkili makamlarca doğrudan alınması nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan ve/veya yapılması gereken harcamalar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre atıkların yönetiminden sorumlu olanlardan tahsil edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Yasaklar ve Atık Yönetim Planı

Kirletme yasağı

MADDE 6 – (1) Atıkların izin verilen tesisler dışında geri kazanılması, bertaraf edilmesi ve/veya ettirilmesi; toprağa, denizlere, göllere, akarsulara ve benzeri alıcı ortamlara dökülmesi, dolgu yapılması ve depolanması suretiyle çevrenin kirletilmesi yasaktır.

İthalat yasağı

MADDE 7 – (1) Tehlikeli atıkların, serbest bölgeler dahil Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine girişi yasaktır.

Atık yönetim planı ve bilgi ağının oluşturulması

MADDE 8 – (1) Bakanlık, ulusal atık yönetim planı/planlarını hazırlamakla/hazırlatmakla yetkili ve görevlidir. Bu plan/planlar genel olarak aşağıdaki hususları kapsar:

- Planlama dönemine ilişkin olarak atığın kaynağı, miktarı ve türü,
- Atık yönetimine ilişkin yasal düzenlemeler ve teknik şartlar,
- Farklı şekilde yönetilmesi gereken atıklar için yapılacak özel düzenlemeler,
- Uygun geri kazanım, ara depolama ve bertaraf tesisleri,
- Lisans uygulamasından muaf tutulacak tesisler, atık türleri ve miktarları,
- Atık yönetimi konusunda yetkilendirilmiş gerçek veya tüzel kişiler,
- Bertaraf ve geri kazanım tesislerinin tahmini yatırım ve işletme maliyetleri.

(2) Bakanlık, atığın en yakın ve en uygun tesiste, uygun metodlar ve teknolojiler kullanılarak bertaraf edilmesi amacıyla, atığın toplanması, sınıflandırılması ve işlenmesinde verimliliği arttırmak için alınacak tedbirler ile bertaraf tesisleri için bütüncül ve yeterli bilgi ağı oluşturur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yükümlülükler ve Atık Bertaraf Maliyetinin Karşılanması

Lisans alma yükümlülüğü

MADDE 9 – (1) EK-II A'da ve EK-II B'de belirtilen faaliyetleri yapan gerçek ve tüzel kişiler Bakanlıktan lisans almakla yükümlüdür.

(2) Lisans, atık türleri ve miktarları, yasal teknik zorunluluklar, her aşamada alınması gereken güvenlik önlemleri, geri kazanım ve bertaraf yöntemleri ile tesis alanına ilişkin bilgileri içerir.

(3) Lisans belirli bir süre için verilir, süresi sonunda talep edilmesi ve belirlenen şartlara uyulması durumunda yenilenir. Gerekteğinde lisansa ilişkin özel yaptırım ve koşullar uygulanır.

(4) EK-II A'da ve EK-II B'de bulunmayan yöntemleri kullanan ve yürürlükteki yasal ve teknik düzenlemelere uygun olmayan lisans talepleri reddedilir.

(5) Bakanlık, atık yönetim planlarında türü ve miktarı belirtilmek suretiyle atığın üretildiği yerde kendi atıklarının geri kazanımını yapan ve piyasaya sürmemek üzere geri kazanılan ürünlerin tamamını aynı tesis içerisinde tekrar kullanan tesis veya kuruluşları lisans uygulamasından muaf tutmaya yetkilidir. Ancak bu tesis veya kuruluşlar Bakanlık tarafından kayıt altına alınır. Geri kazanımın üreticinin kendisi tarafından yapılması durumunda 5 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen esaslara uyulması zorunludur.

Taşıma lisansı alma yükümlülüğü

MADDE 10 – (1) Mevzuatta lisans alma zorunluluğu getirilen atık türleri dışında belediyelerce veya belediyelerin denetiminde taşınan atıklar ile evsel atıklar hariç olmak üzere atık taşıma ve/veya toplama işlerini yapan kişi, kurum veya kuruluşlar valiliklerden taşıma lisansı almakla yükümlüdür. Evsel atıkların taşıma ve toplama işlerini yapan kişi, kurum ve kuruluşlar ise Bakanlık tarafından kayıt altına alınır.

Kayıt tutma yükümlülüğü

MADDE 11 – (1) Atık üreten tesis ve işletmeler ile EK-II A’da ve EK-II B’de belirtilen bertaraf ve geri kazanım işlemlerini yapan kişi, kurum ve kuruluşlar, atık türü ve atığın EK-IV’de belirtilen kod numarası, atık miktarı, atığın kaynağı, gönderildiği tesis, taşıma şekli ve atığın EK-II A’da ve EK-II B’de belirtilen yöntemlere göre tabi tutulduğu işlemler hakkında kayıt tutmakla, tutulan kayıtları en az beş yıl süreyle muhafaza etmekle, Bakanlığın belirleyeceği aralıklarla Bakanlığa göndermekle ve Bakanlığın inceleme ve denetimine sunmakla yükümlüdür.

Mali sorumluluk sigortası yaptırma yükümlülüğü

MADDE 12 – (1) Tehlikeli atıkların toplanması, taşınması, geçici ve ara depolanması, geri kazanımı, yeniden kullanılması ve bertaraf faaliyetlerinde bulunanlar, faaliyetleri nedeniyle oluşacak bir kaza dolayısıyla üçüncü şahıslara ve çevreye verebilecekleri zararlara karşı ilgili yönetmelik ile belirlenen esaslara göre tehlikeli atık malî sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadırlar. Sigorta yaptırmaya zorunluluğuna uymayan kurum, kuruluş ve işletmelere bu faaliyetler için izin verilmez.

Bertaraf maliyetinin karşılanması

MADDE 13 – (1) Atık bertaraf maliyetinin, "kirlenen öder" prensibine göre, atığın sahibi veya atığın kaynaklandığı ürünün üreticisi tarafından karşılanması esastır.

(2) Belediyeler, il özel idareleri veya bu kurumların oluşturduğu birlikler tarafından kurulan veya kurdurulan, işletilen veya işlettirilen evsel katı atık bertaraf tesislerinden yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. Bu hizmetten yararlananlardan, belediye, il genel meclisi veya birliklerce belirlenecek tarifeye göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Tahsil edilen ücretler, katı atıkla ilgili hizmetler dışında kullanılamaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Atık Listesi ve Atığın Listede Tanımlanması

Atık listesi

MADDE 14 – (1) Bu Yönetmeliğin kapsamında yer alan atıkların listesi EK-IV’de verilmektedir.

(2) Atık Listesinde adı geçen atıklar, 2 nci maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde tanımlanan haller dışında bu Yönetmelik hükümlerine tabidir.

(3) Atık listesi ve atıkların tehlikelilik özelliklerinin belirlenmesine ilişkin açıklayıcı kılavuzlar Bakanlık tarafından hazırlanır.

Atık kodları

MADDE 15 – (1) Atık Listesinde yer alan atıklar, altı haneli atık kodlarıyla ve ilgili iki haneli ve dört haneli bölüm başlıkları ile bütün olarak tanımlanır.

(2) Atıklar ile ilgili yapılacak bütün çalışmalarda, atığın tanımına karşılık gelen altı haneli atık kodunun tam olarak kullanılması zorunludur.

Atık listesinde atık kodunun belirlenmesi

MADDE 16 – (1) Atık Listesinde bir atığa karşılık gelen atık kodunun belirlenmesi için aşağıda belirtilen aşamalar takip edilir;

a) 01’den 12’ye ya da 17’den 20’ye kadar olan bölümlerde atığın kaynağı ve bu atığa uygun altı haneli atık kodu belirlenir.

b) Atığın kodunun belirlenmesi için, 01’den 12’ye ya da 17’den 20’ye kadar olan bölümlerde uygun bir atık kodu bulunamaz ise 13, 14 ve 15 inci bölümler incelenir.

c) Bu bölümlerde de uygun bir atık kodu bulunamaz ise atık, 16 ncı bölüme göre değerlendirilir.

ç) Eğer atık, 16 ncı bölüme de uyarlanamıyorsa, Atık Listesindeki ana faaliyet kodlarına uygun olan ve sonu 99- başka türlü tanımlanamayan atıklar ile biten uygun atık kodu Bakanlığın onayı ile kullanılır.

Atık listesi ve tehlikeli atıklar

MADDE 17 – (1) Atık Listesinde (*) ile işaretlenmiş atıklar tehlikeli atıktır. Tehlikeli atıklar, EK-III A’da listelenen özelliklerden bir veya daha fazlasına sahip atıklardır.

(2) Atık Listesinde (A) işaretli atıklar, EK-III B’de yer alan tehlikeli atık konsantrasyonuna bakılmaksızın tehlikeli atık sınıfına girer. (M) işaretli atıkların tehlikelilik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılacak çalışmalarda, EK-III A’da listelenen özelliklerden H3-H8 ile H10 ve H11 ile ilgili değerlendirmeler, EK-III B’de yer alan konsantrasyon değerleri esas alınarak yapılır. Bu hüküm tehlikeli maddeler ile kontamine olmamış saf metal alaşımlar için geçerli değildir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Denetim

MADDE 18 – (1) Atık üreten tesis ve işletmeler, EK-II A’da ve EK-II B’de belirtilen bertaraf ve geri kazanım işlemlerini yapan gerçek ve tüzel kişiler, 9 uncu maddenin beşinci fıkrasında belirtilen ve Bakanlık tarafından kayıt altına alınan tesis veya kuruluşlar ile atık toplama ve/veya taşıma işlerini yapan kişi, kurum ve kuruluşlar Bakanlık tarafından periyodik olarak denetlenir.

(2) Denetime tabi olan kişi, kurum ve kuruluşlar, Bakanlığın isteyeceği bilgi ve belgeleri vermek, yetkililerin yaptıracağı analiz ve ölçümlerin giderlerini karşılamak, denetim sırasında her türlü kolaylığı göstermek zorundadır.

Yürürlük

MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çevre ve Orman Bakanlığı yürütür.